

НОВИ САД - На данашњи дан 1826. године рођен је српски књижевник Јован Ђорђевић, велики културни и национални радник. Студирао је филозофију и медицину у Пешти. Бавио се публицистиком и новинарством, уређивао је "Српски дневник". Био је секретар Матице српске и уредник "Летописа". Оснивач је Српског народног позоришта у Новом Саду и један од оснивача Народног позоришта у Београду и његов управник. Био је професор историје на Великој школи у Београду, лични учитељ краља Александра Обреновића, накратко и министар просвете. Аутор је драмског дела "Маркова сабља" чији је, између осталог, саставни део и песма "Боже правде" која је постала химна Србије (1872). Музику за химну компоновао је Даворин Јенко. Остала дела: "Радња Благовештенског сабора" (био је посланик на сабору 1861.) "Латинско-српски речник", путописи, успомене (по периодичи - "Летопис", "Јавор").

Данас је четвртак, 25. новембар, 329. дан 2021. До краја године има 36 дана.

1562- Рођен је шпански писац Феликс Лопе де Вега Карпио, најзначајнији шпански драмски писац, који је према предању написао више од 1.800 драмских дела. Сачувано је око 500 његових драмских текстова, више романа, хроника и историјских записа. Дела: комедије и драме "Перибањес", "Казна без освете", "Севиљска звезда", "Мадридски челик", "Цвеће Дон Хуана", "Награда за добро говорништво", "Преко моста", "Доротеја", "Довитљива девојка", "Баштованов пас", "Будаласта властелинка", "Фуенте Овехуана", роман "Доротеја".

1758- Британци су окупирали Сенегал.

1763- Умро је француски писац, опат Прево, познат по роману "Манон Леско", према којем су Жил Масне и Ђакомо Пучини написали опере.

1783- Последњи британски војници напустили су Њујорк, на самом завршетку рата за независност САД од британске круне.

1835- Рођен је амерички индустријалац шкотског порекла Ендрју Карнеги, који је огромно богатство уложио у добротворне сврхе, углавном у оснивање јавних библиотека у САД и другим земљама, под условом да локалне власти уступе земљиште за зграду као и обезбеде одржавање. Из пословног живота повукао се 1901. 18 година пре смрти, а 1900. је објавио "Јеванђеље богатства", с тезом да "богат човек умире срамно". Карнегијева задужбина је 1926. са 100.000 долара помогла изградњу Универзитетске библиотеке у Београду (данас "Универзитетска библиотека Светозар Марковић").

1844- Рођен је немачки инжењер Карл Фридрих Бенц, који је 1885. конструисао један од првих аутомобила. Основао је компанију "Бенц" за израду бензинских мотора и аутомобила, од које је удруживањем настао "Дајмлер-Бенц".

1877- Избила је Тополска буна. Лепенички и Јасенички батаљон одбили су да положе заклетву и упуте се на границу уочи другог Српско-турског рата. Побуњеници су с водником Милованом Жижићем на челу кренули пут Тополе с циљем свргавања династије Обреновић и довођења на власт кнеза Петра Карађорђевића. Краљ Милан Обреновић (тада кнез) је војском убрзо угушио побуну. За велеиздају је оптужено 70 учесника буне, од чега је 23 осуђено на смрт.

1881- Рођен је италијански свештеник Анђело Ђузепе Ронкали, под именом Јован XXIII папа од 1958. до смрти 1963. вођа реформаторске струје у римокатоличкој цркви. Сазвао је 1962. Други (ватикански) екуменски сабор на којем је наговестио крупне реформе унутар Цркве.

1914 - Умро је српски композитор словеначког порекла Даворин Јенко, аутор музике за српску химну "Боже правде", један од утемељивача српске музичке културе, члан Српске краљевске академије, хоровођа и капелник Народног позоришта у Београду. Компоновао је музику за око 90 "комада с певањем". Дела: оперета "Врачара", увертире "Косово", "Српкиња", "Александар", "Ђидо", "Милан", фантазија "Прво Доба Србије", музика за комаде "Благо цара Радована", "Добрила и Миленко", "Душан Силни", "Милош Обреновић", "Сеоба Србаља", "Прибисав и Божана", "За веру и слободу", "Младост Доситејева", "Маркова сабља", "Прослављање кнеза Михајла", "Кнез Доброслав", "Избирачица", "Крвни мир", "Мерима", "Дивљи ловац", "Љубавно писмо", "Четири милиона рубаља", "Честитам", "Потера", "Саћурица и шубара", "Вук Бранковић", око 110 хорских композиција, 15 црквених композиција, соло песме.

1915 -Врховна команда српске војске издала је у Првом светском рату заповест о одступању преко данашње Црне Горе и Албаније, у којем је, између осталог, стајало: "Капитулација би била најгоре решење, јер се њоме губи држава, а наши савезници би нас сасвим напустили". Приликом повлачења српске војске и народа, јединственом у историји ратовања, живот је изгубило више од 240.000 особа. На острво Крф стигло је 135.000 војника, а у Бизерту око 12.000. Од њих је поново оформљена српска војска која ће 1918. пробити Солунски фронт, ослободити Србију и друге територије од којих је потом формирана Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца.

1915- Рођен је чилеански диктатор генерал Аугусто Пиноче Угарто, који је уз помоћ САД 1973. војним ударом збацио председника Чилеа Салвадора Аљендеа. С власти је сишао после изборног пораза 1990. али је као доживотни сенатор задржао знатан политички утицај до 1998. кад је ухапшен у Лондону на захтев Шпаније која је затражила његово изручење.

1918- Велика Народна скупштина у Новом Саду прогласила је присаједињење Војводине Србији. Велика народна скупштина Срба, Буњеваца и других Словена Баната, Бачке и Барање донела је тада одлуку да се неизоставно Војводина присаједињује Краљевини Србији. Претходног дана исту одлуку је донела Скупштина Срема у Руми.

1923- Рођен је фински државник Мауно Коивисто, шеф државе од 1982. до 1994. први

социјалиста на том положају. Био је председник владе од 1968. до 1970. и од 1979. до 1982.

1936- Немачка и Јапан су потписале Антикоминтерна пакт - осмишљен као савез уперен против комунизма. Формално пакт је био уперен против Коминтерне (Треће интернационале). Посебним тајним протоколом потписници су се обавезали на међусобну подршку у случају рата против Совјетског Савеза. Антикоминтерна пакту ће касније приступити Италија, Мађарска, Шпанија.

1941- Приликом потапања британског ратног брода "Барам", од стране немачке подморнице, погинуло је 848 британских морнара.

1950- Основан је Савез драмских уметника Србије (СДУС). Савез се ослања на традиције Удружења глумаца Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца које је основано 1919.

1956- Умро је српски историчар Јован Радонић, члан Српске краљевске академије. Гимназију је завршио у Новом Саду, студирао је у Бечу код Јагића и Јиречека. Након доктората 1896. радио је као наставник српске гимназије у Цариграду и у цариградском Руском археолошком институту. Био је библиотекар Матице српске а од 1905. професор је универзитета у Београду. Од 1937. до 1944. је генерални секретар Српске краљевске академије. У међуратном периоду извесно време је и народни посланик. Дела: "Гроф Ђорђе Бранковић и његово време", превео је и допунио Јиречекову Историју Срба, којој је припојио и Јиречеково дело "Држава и друштво у средњовековној Србији". Приредио је збирку грађе: "Дубровачка акта и повеље".

1959- Умро је француски филмски и позоришни глумац Жерар Филип. У театру је с огромним успехом играо главне роле у драмама Вилијама Шекспира, Албера Камија, Пјера Корнеја, Хајнриха фон Клајста, Алфреда де Мисеа. Филмови: "Ђаво у телу", "Пармски картузијански манастир", "Фанфан Лала", "Лепотице ноћи", "Црвено и црно", "Велики маневри", "Идиот", "Охоли", "Опасне везе", "Господин Рипоа".

1965- У данашњој Демократској Републици Конго (бивши Белгијски Конго) је војним ударом генерал Жозеф Мобуту свргао председника Жозефа Касавубуа, да би трећом

по величини земљом у Африци владао наредне три деценије као један од најозлоглашенијих диктатора.

1968- Умро је амерички писац Аптон Бил Синклер, аутор више романа са социјалним темама, политичких и социјалних списа у којима је описивао прилике у САД. Дела: "Џунгла", "Метропола", "Краљ угаљ", "Џими Хигинс", "Крај света", "Између два света", "Аждајини зуби", "Широка је капија", "Председников агент", "Свет који треба освојити", "Председничка мисија".

1970- Јапански писац Јукио Мишима починио је јавно ритуално самоубиство (сепуко), у знак протеста против уништавања традиционалних вредности Јапана. Као књижевник описивао је младу генерацију Јапана после Другог светског рата и њихову све слабију везаност за наслеђе. Био је изразито ангажован уметник, литерарни мотиви су му шири него код других јапанских романописаца, при чему се служио неком врстом психоаналитичког метода. Његова приповетка "Патриотизам" објављена 1966. практично је потпуно предвидела Мишимину даљу судбину. Остала дела: романи "Исповест маске", "Шум валова", "Златни павиљон", "После банкета", "Морнар који је изневерио море", драма "Пет модерних 'но' игара".

1971- Данска и Норвешка су као прве чланице НАТО успоставиле дипломатске односе са Северним Вијетнамом.

1973- У Грчкој је збачен војни диктатор пуковник Георг Пападопулос и власт је преузела нова војна управа генерала Федона Гизикиса. Нова војна гарнитура, суочена са изолацијом, јула 1974. принуђена да је преда власт и Константин Караманлис формирао је владу "Народног спаса".

1974- Умро је бурмански дипломата У Тант, генерални секретар УН од 1962. до 1971. Конгоанска, берлинска и кубанска криза, рат у Вијетнаму, сукоби на Блиском истоку и рат Индије и Пакистана рат били су најдраматичнији догађаји с којима се суочавао током мандата.

1974 -Велика Британија ставила је ван закона Ирску републиканску армију, због тероризма, четири дана после подметања експлозива у два паба у Бирмингему. Том

приликом погинула је 21 особа.

1975 -Јужноамеричка држава Суринам стекла је независност. Суринам је био колонија Холандије од 1667. под именом Холандска Гвајана, а од 1954. имао је аутономију.

1977 -Генерална скупштина УН осудила је израелску окупацију арапских територија. Приликом гласања представници четири земље су гласали против - Израел, САД, Канада и Салвадор.

1992 - Скупштина Чешке гласала је за поделу Чехословачке на посебне државе Чешку и Словачку од 1. јануара 1993.

1996- У Београду је демонстрирало више од 100.000 људи због судског поништења победе опозиционе коалиције "Заједно" на локалним изборима у Србији.

1998- Канцелар Герхард Шредер председавао је првој седници владе Немачке одржаној у Берлину после Другог светског рата.

2001 - Страни борци на страни талибана које је заробила Северна алијанса побунили су се у некадашњој тврђави у близини града Мазари-и-Шариф. Побуна је угушена у крви два дана касније уз помоћ америчких бомбардера и побијени су сви побуњеници, њих око 700.

2001 -Америчка приватна компанијаАТЦ (Адванцед Целл Тецхнологи)из града Вустер у Масачусетсу саопштила је да је клонирала људски ембрион. Била је то прва компанија којој је то пошло за руком. Мотив је, како је наведено, био медицинске природе.

2003- Уједињене нације званично су укинуле програм "Нафта за храну" у оквиру кога је Ирак седам година продавао нафту под контролом УН за набавку хране и лекова.

2004- Мушкарац наоружан ножем упао је у спаваоницу једне средње школе у рударском месту Руцоу, у провинцији Хенан у централној Кини, и убио осам ученика.

2005- Умро је британски фудбалер Џорџ Бест, бивши фудбалер Манчестер Јунајтеда и репрезентативац Северне Ирске и један од најбољих фудбалера света шездесетих година двадесетог века. Бест се сматра најзаслужнијим што је Манчестер 1968. постао први енглески клуб који је освојио Куп европских шампиона.

2005- Палестински председник Махмуд Абас отворио је гранични прелаз Рафа, из појаса Газе у Египат, и тиме омогућио Палестинцима да, први пут од 1967. улазе у ту суседну земљу као и преко ње даље у свет, без контроле израелских снага.

2011- Преминуо је Михаило Ђурић, филозоф и социолог, члан САНУ. Студирао је право, филозофију и класичну филологију а докторирао је 1954. тезом "Идеја природног права код грчких софиста". Године 1972. одстрањен је са Правног факултета Универзитета у Београду, и осуђен, због критике уставних решења која су била увод у устав из 1974. На факултет је враћен 1990. где је наредне '91. пензионисан. Бавио се историјом политичких теорија, социологијом, теоријом државе и права, и посебно античком филозофијом, Ничеом и Хајдегером. Био је члан Српске академије наука и уметности и Европске академије наука у Салцбургу. Добитник је награде града Београда (Октобарске) и награде "Проф. Луиђи Тартуфари" Националне академије наука Италије.

2016 - Умро је Фидел Кастро, дугогодишњи лидер Кубе. Кастро, отац кубанске револуције, на чело те земље дошао је на самом почетку 1959. а са места првог секретара Комунистичке партије Кубе повукао се априла 2011. Током пола века пркосио је САД, преживео распад источног блока, и избегао бројне покушаје убиства. "Ел Команданте", својеврсни "мајстор преживљавања", са места председника Кубе повукао се и формално фебруара 2008, а стварно 2006. Не само да се сам успешно опирао страним војним интервенцијама, попут пораза интервенциониста из САД у Заливу свиња 1961, него је пресудно помогао поједине антиколонијалне покрете и владе у Латинској Америци и Африци, попут Анголе.

(Танјуг)

